AI-Driven Journal of Interdisciplinary Social Research
Volume 1, Issue 2 (2026)

Türkiye'de Aile Temelli Çocuk Refahı Politikalarının Çocukların Sosyal Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi: Bir Derleme Çalışması

Ömer Süha Kılıç [1], Özlem Sayın [2]

[1] *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Türkiye, ORCID: 0009-0000-4215-4209, omersuha@cumhuriyet.edu.tr*
[2] *Sivas Cumhuriyet Üniversiyesi, Türkiye, ORCID: 0000-0002-2488-044X, ozlemsayin@cumhuriyet.edu.tr*

Sorumlu yazar: Ömer Süha Kılıç, omersuha@cumhuriyet.edu.tr

ÖZET

Çocuk refahı politikaları, çocukların yalnızca temel ihtiyaçlarının karşılanmasını değil, aynı zamanda güvenli, istikrarlı ve destekleyici çevrelerde fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimlerinin sürdürülmesini amaçlamaktadır. Bu bağlamda aile, çocuğun ilk ve temel sosyal çevresi olması nedeniyle çocukların sosyal gelişiminin desteklenmesinde önemli bir role sahiptir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de uygulanan aile temelli çocuk refahı politikalarının çocukların sosyal gelişimi açısından önemini ortaya koymak ve mevcut uygulamaları çocuk gelişimi ve sosyal hizmet perspektiflerinden değerlendirmektir. Çalışma, çocuk refahı, aile temelli bakım modelleri, çocuk koruma sistemi ve çocukların sosyal gelişimine ilişkin ulusal ve uluslararası literatürün incelenmesine dayanan nitel bir derleme çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. İncelenen literatür doğrultusunda aile temelli çocuk refahı politikalarının; çocukların güven duygusu, aidiyet hissi ve kimlik gelişimi, sosyal ve akran ilişkileri, okul uyumu, psikolojik iyi oluş ve özgüven gelişimi açısından önemli bir destekleyici çerçeve sunduğu görülmektedir. Bununla birlikte aile yanında bakımın tek başına yeterli olmadığı; ailelerin ekonomik ve sosyal açıdan desteklenmesi, ebeveynlik becerilerinin güçlendirilmesi, bakımın sürekliliğinin sağlanması ve çocukların ihtiyaç duydukları sosyal hizmetlere zamanında erişebilmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, çocukların sosyal gelişimini destekleyen aile temelli çocuk refahı politikalarının güçlendirilmesi ve farklı bakım modellerinin çocukların gelişimsel sonuçları açısından karşılaştırmalı olarak ele alındığı araştırmaların artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Refahı, Aile Temelli Bakım, Sosyal Gelişim, Çocuk Koruma Sistemi

Received: 27 October 2026 **Accepted:** 3 November 2026 **Published:** 3 November 2026

Cite: Kılıç, Ö. S., & Sayın, Ö. (2026). Türkiye'de Aile Temelli Çocuk Refahı Politikalarının Çocukların Sosyal Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi: Bir Derleme Çalışması. AI-Driven Journal of Interdisciplinary Social Research, 1(1), 1-26. https://aijisr.org/articles/AI-JISR-2026-0016

CC BY 4.0 — This article is published under the Creative Commons Attribution 4.0 International License.

AN EVALUATION OF FAMILY-BASED CHILD WELFARE POLICIES IN TÜRKIYE İN TERMS OF CHILDREN'S SOCIAL DEVELOPMENT: A REVIEW STUDY

Ömer Süha Kılıç [1], Özlem Sayın [2]

[1] *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Türkiye, ORCID: 0009-0000-4215-4209, omersuha@cumhuriyet.edu.tr*
[2] *Sivas Cumhuriyet Üniversiyesi, Türkiye, ORCID: 0000-0002-2488-044X, ozlemsayin@cumhuriyet.edu.tr*

Corresponding author: Ömer Süha Kılıç, omersuha@cumhuriyet.edu.tr

ABSTRACT

Child welfare policies aim not only to ensure that children's basic needs are met but also to foster their physical, emotional, and social development within safe, stable, and supportive environments. In this context, the family—serving as a child's primary and fundamental social environment—plays a crucial role in supporting their social development. The purpose of this study is to highlight the significance of family-based child welfare policies in Turkey regarding children's social development and to evaluate current practices from the perspectives of child development and social work. This research is a qualitative review based on an examination of national and international literature concerning child welfare, family-based care models, child protection systems, and children's social development. The literature suggests that family-based child welfare policies provide a vital supportive framework for children, contributing to their sense of security, belonging, identity formation, social and peer relationships, school adjustment, psychological well-being, and self-confidence. However, it is noted that care within a family setting is not sufficient on its own; it is essential to provide families with economic and social support, strengthen parenting skills, ensure the continuity of care, and guarantee timely access to necessary social services. Consequently, it is recommended that family-based child welfare policies—which support children's social development—be strengthened, and that further research be conducted to comparatively analyze various care models in terms of their impact on children's developmental outcomes.

Keywords: Child Welfare, Family-Based Care, Social Development, Child Protection System

1. Giriş

Çocukluk dönemi, bireyin gelişimsel açıdan en kritik evrelerinden biridir. Aile, akran grupları, okul, okul-aile etkileşimi ve bireysel özellikler, çocuğun sosyal gelişimini etkileyen temel faktörler arasında yer almaktadır (Pekşen Akça, 2025: 320). Aile, çocuğun ilk ve en önemli sosyal çevresini oluşturmaktadır. Çocuğun ailesiyle kuracağı güven ilişkisi, sosyal gelişim açısından anahtar bir rol üstlenmektedir. Aile ile kurulan olumlu bağlar, çocuğun ilerleyen dönemlerde hem kendisiyle hem de çevresiyle sağlıklı ve olumlu ilişkiler geliştirmesini sağlayacaktır. Ayrıca çocuğa sunulan sevgi, hoşgörü, saygı ve demokratik aile ortamı; çocuğun öz saygısının gelişmesine, bağımsız davranabilmesine ve sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilmesine katkı sağlamaktadır. Özellikle güven duygusunun gelişmesi, çocuğun ilerleyen yaşlarda dünyaya ilişkin bakış açısını önemli ölçüde etkilemektedir (Okyay, 2021: 174). Bu nedenle çocuk refahı politikalarında aile merkezli yaklaşımlar giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Türkiye'de çocuk koruma sistemi son yıllarda ciddi bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Cumhuriyet öncesi dönemde çocuklara yönelik hizmetler daha çok bireysel girişimler ve hayırseverlik teşkilatları aracılığıyla yürütülürken, Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte bu hizmetler kurumsal bir kimlik kazanmış ve çocuklara sunulan hizmetlerde ulusal ve uluslararası mevzuat esas alınmıştır. Özellikle Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin (ÇHS) imzalanarak yürürlüğe girmesiyle birlikte çocuklara yönelik hizmet ve çalışmaların önemli ölçüde hız kazandığı ifade edilmektedir (Sütçü vd., 2023:195).

Türkiye'de korunmaya ihtiyacı olan çocuklara yönelik bakım hizmetleri, kurum bakımı ve alternatif bakım yöntemleri olmak üzere iki temel başlık altında değerlendirilmektedir. Kurum bakımı; çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, çocuk destek merkezleri ve çocuk evleri aracılığıyla yürütülürken, alternatif bakım modelleri koruyucu aile, evlat edinme ve aile yanında bakım uygulamalarını kapsamaktadır (Küsmez, 2020: 3). Çocuğun öncelikle kendi ailesi yanında, bunun mümkün olmadığı durumlarda ise koruyucu aile ortamında yaşamını sürdürmesi, sağlıklı gelişimi açısından daha yararlı görülmektedir. Çünkü kurum bakımında bulunan çocuklar, hiç tanımadıkları ve yabancısı oldukları bir kuruma getirildiklerinde belirsizlik, umutsuzluk ve tepkisizlik yaşayabilmekte; bu durum, yas tepkisine benzer bir ruh hâlinin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Karataş, 2017: 869). Bu açıdan değerlendirildiğinde aile temelli bakım modellerinin çocukların gelişimi açısından daha uygun olduğu söylenebilir.

Aile temelli çocuk refahı politikaları yalnızca çocukların fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmasını değil; aynı zamanda onların kurumsal bakımın olumsuz etkilerinden korunmasını, psikolojik iyi oluşlarının desteklenmesini, sosyal uyumlarının güçlendirilmesini ve duygusal gelişimlerinin sağlıklı biçimde sürdürülmesini sağlamaktadır (Yazıcı, 2014: 264).

Özellikle kurum bakımına kıyasla aile temelli bakım ortamlarında kaliteli bakım alan çocukların bilişsel gelişim, bağlanma kalitesi ve psikososyal uyum açısından daha olumlu bir gelişim ve uyum profili sergiledikleri ifade edilmektedir (Humphreys vd., 2022: 4). Taşkaya ve Özyürek'in (2023: 667) yaptığı bir çalışmada ailesi yanında yaşayan ergenlerin, kurum

bakımında yaşayan akranlarına kıyasla daha yüksek bağlanma ve sorumluluk düzeylerine, buna karşılık daha düşük kaygı düzeylerine sahip oldukları saptanmıştır. Bununla birlikte ekonomik yetersizlikler, aile içi işlev bozuklukları, hizmetlere erişimde yaşanan eşitsizlikler ve uygulamadaki kurumsal sorunlar, çocuk refahı hizmetlerinin etkililiğini sınırlayabilmektedir (Ervüz ve Türk, 2025: 470).

Literatürde çocuk refahı politikaları üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, araştırmaların çoğunlukla çocuk koruma sistemi, sosyal hizmet uygulamaları ve hukuki düzenlemeler üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Buna karşın aile temelli çocuk refahı politikalarının çocukların sosyal gelişimine etkisini çocuk gelişimi perspektifiyle ele alan çalışmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir.

Bu çalışma, Türkiye'de uygulanan aile temelli çocuk refahı politikalarının çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkilerini incelemek ve mevcut uygulamaların çocuk gelişimi açısından değerlendirilmesini sağlamak amacıyla hazırlanmış nitel bir derleme araştırmasıdır. Çalışmada çocuk refahı kavramı, Türkiye'deki aile temelli çocuk koruma uygulamaları ve bu politikaların çocukların sosyal gelişimleri üzerindeki etkileri ele alınmış; çocuk merkezli sosyal politikalar geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur. Derleme araştırmaları, belirli bir konuya ilişkin mevcut literatürün sistematik biçimde incelenmesi, değerlendirilmesi ve sentezlenmesi yoluyla kapsamlı bir bakış açısı ortaya koymayı amaçlamaktadır (Yıldız,2022: 367). Bu doğrultuda araştırmada çocuk refahı, aile temelli bakım modelleri, çocuk koruma sistemi ve çocukların sosyal gelişimi ile ilgili ulusal ve uluslararası literatür incelenmiş; elde edilen bulgular sosyal hizmet ve çocuk gelişimi perspektifinden bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmiştir.

1.1. Araştırma Stratejisi ve Literatür Tarama Kriterleri

Literatür taraması; çocuk refahı, aile temelli bakım modelleri (koruyucu aile, evlat edinme ve aile yanında bakım), çocuk koruma sistemi ve çocukların sosyal gelişimi başlıkları etrafında yürütülmüştür.

Veri tabanları ve kaynaklar; Ulusal literatür için DergiPark ve TR Dizin, uluslararası literatür ile kitap ve tez türündeki yayınlar için Google Akademik taranmıştır. Tarama, 2005–2026 yılları arasında yayımlanan çalışmaları kapsamıştır. Ulusal mevzuat, uluslararası sözleşmeler ve güncel uygulama verileri ise tarih sınırlaması olmaksızın Resmî Gazete ile Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı kaynaklarından ve bu kaynaklardaki verileri aktaran haber metinlerinden elde edilmiştir.

Arama anahtar kelimeleri; Türkçe taramada "çocuk refahı", "aile temelli bakım", "koruyucu aile", "evlat edinme", "kurum bakımı", "çocuk koruma sistemi" ve "sosyal gelişim" temel kavramları; bunlara ek olarak "bağlanma", "aidiyet", "akran ilişkileri", "okul uyumu", "davranış problemleri", "psikolojik iyi oluş", "özgüven" ve "sosyal ve ekonomik destek" kelimeleri kullanılmıştır. İngilizce taramada "child welfare", "family-based care", "foster care", "adoption", "institutional care", "child protection system", "social development", "attachment", "belonging", "peer relationships", "school adjustment", "behavioral problems", "psychological well-being" ve "self-confidence" ifadelerinden yararlanılmıştır. Temel

kavramlar “ve” (AND), aynı kavramın eş anlamlıları ve ilişkili terimleri ise “veya” (OR) işleciyle birleştirilmiştir,

Dahil etme ve hariç tutma kriterleri; Dahil etme kriterleri; (i) Türkçe veya İngilizce yayımlanmış olma, (ii) hakemli dergi makalesi, kitap veya kitap bölümü, lisansüstü tez ya da resmî belge (mevzuat, uluslararası sözleşme, kurum kaynağı) niteliği taşıma, (iii) çocuk refahı, aile temelli bakım modelleri, çocuk koruma sistemi veya çocukların sosyal gelişimiyle doğrudan ilişkili olma ve (iv) tam metnine erişilebilme şeklinde belirlenmiştir. Hariç tutma kriterleri ise (i) konusu çocuk refahı ya da sosyal gelişimle ilişkili olmayan, (ii) tam metnine erişilemeyen, (iii) bilimsel veya kurumsal dayanağı bulunmayan görüş yazısı niteliğindeki ve (iv) aynı içeriğin tekrarı niteliğindeki yayınlardan oluşmaktadır.

Verilerin sentezlenmesi; Dâhil edilen çalışmalar nitel ve tematik bir sentez yaklaşımıyla çözümlenmiştir. Çalışmaların yöntemleri ve ölçüm araçları birbirinden farklı olduğundan istatistiksel birleştirme (meta-analiz) yapılmamış, bulgular anlatısal olarak bir araya getirilmiştir. Sentez üç aşamada yürütülmüştür. Birinci aşamada çalışmalar içeriklerine göre iki gruba ayrılmıştır: aile temelli bakım modellerinin hukuki ve kurumsal çerçevesini ele alan kaynaklar (Bölüm 3) ile çocukların sosyal gelişimine ilişkin kuramsal ve ampirik kaynaklar (Bölüm 4). İkinci aşamada her çalışmadan çocukların sosyal gelişimine ilişkin bildirilen bulgu, bu bulgunun ilişkili olduğu bakım modeli (aile yanında bakım, koruyucu aile, evlat edinme; karşılaştırma için çocuk evleri ve kurum bakımı) ve varsa belirtilen sınırlılıklar ayıklanmış; bulgular güven duygusu ve bağlanma, aidiyet ve kimlik gelişimi, sosyal uyum ve akran ilişkileri, okul uyumu, davranış problemleri ve psikolojik iyi oluş ile özgüven gelişimi olmak üzere altı tema altında kümelenmiştir. Üçüncü aşamada aynı temaya ilişkin bulgular çalışmalar arasında karşılaştırılarak birbirini destekleyen ve ayrışan noktalar belirlenmiş; sonuçlar Erikson’un psikososyal gelişim kuramı, Bowlby ve Ainsworth’ün bağlanma kuramı ile Bronfenbrenner’in ekolojik sistemler kuramı çerçevesinde yorumlanmıştır. Sentezlenen bulgular, bakım modelleri açısından Tablo 2’de, sosyal gelişim alanları açısından Tablo 3’te özetlenmiştir. Bakım modellerini doğrudan karşılaştıran araştırmalar sınırlı olduğundan modeller arası karşılaştırmalar temkinli yorumlanmış; bildirilen etkiler kesin nedensel çıkarımlar olarak değil, literatürde bildirilen etkiler olarak sunulmuştur.

2. Çocuk Refahı Kavramı ve Çocuk Gelişimi

Çocuk refahı, çocukların fiziksel, bilişsel, duygusal ve psikososyal gelişimlerinin bütüncül bir biçimde desteklenmesini ve çocukların yaşamlarının her alanında iyi olma hâlinin sağlanmasını ifade eden bir kavramdır (Karakaş ve Çevik, 2016: 891). Çocukların güvenli, sağlıklı ve destekleyici bir çevrede büyüyebilmeleri için özellikle erken çocukluk döneminde yeterli beslenme, uygun sanitasyon koşulları, duyarlı bakım, erken öğrenme fırsatları ve güvenli yaşam ortamlarının bir arada sunulması gerekmektedir. Bu unsurların bütüncül biçimde sağlanması, çocukların sağlıklı büyüme ve gelişimlerinin desteklenmesi açısından önem taşımaktadır (UNICEF Türkiye, t.y.: 6). Bununla birlikte yoksulluk, ihmal, istismar ve aile içi çatışma gibi risk faktörleri çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini olumsuz etkileyebilirken; istikrarlı, güvenli ve destekleyici çevreler bu risklerin azaltılmasında koruyucu bir işlev üstlenmektedir (Engle ve Black, 2008: 253). Dolayısıyla

çocuk refahı, yalnızca çocuğun bireysel özellikleri ve ihtiyaçlarıyla sınırlı olmayıp çocuğun içinde bulunduğu aile, çevre ve toplumsal koşullarla birlikte ele alınması gereken çok boyutlu bir olgudur.

Çocuk refahının sağlanması, çocukların yalnızca bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasını değil, aynı zamanda içinde bulundukları aile ve toplumsal çevrenin de desteklenmesini gerektirmektedir. Bu doğrultuda çocukların korunması, gelişimlerinin desteklenmesi, karşılaşabilecekleri risklerin azaltılması ve mümkün olduğunca kendi aileleri yanında güvenli ve destekleyici bir ortamda büyümelerinin sağlanması, çağdaş refah devleti anlayışının temel sorumlulukları arasında yer almaktadır (Erbay ve Çalış, 2022: 11). Bu sorumluluklar doğrultusunda geliştirilen çocuk refahı politikaları ve uygulamaları, çocukların haklarının korunmasının yanı sıra sosyal adaletin güçlendirilmesine ve toplumsal uyumun desteklenmesine de katkı sağlamaktadır (Arslan Kılıçoğlu ve Güneş, 2023: 124). Tarihsel süreç içerisinde çocuk refahı anlayışının gelişmesiyle birlikte çocuk, yalnızca korunmaya ve bakıma ihtiyaç duyan pasif bir birey olarak değil çeşitli haklara sahip aktif bir özne olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Bu dönüşüm, çocuk refahı politikalarının çocuğun üstün yararını temel alan ve çocukların haklarını gözeten bir anlayış doğrultusunda şekillenmesini beraberinde getirmiştir (Gülhan, 2025: 221).

Çocuğun aktif bir hak öznesi olarak ele alınması, onun gelişiminin bütüncül biçimde ve çok boyutlu olarak anlaşılmasını gerektirmektedir. Bu kapsamlı yaklaşımın temelini oluşturan gelişim alanları, döllenme ile başlayıp ölüme kadar devam eden yaşam süreci içinde meydana gelen değişimlerin gözlemlendiği alanları kapsamaktadır (Eylen Özyurt, 2023: 5). Söz konusu gelişim alanları; fiziksel, motor, bilişsel, dil, kişilik, sosyal, duygusal, ahlaki ve cinsel gelişimden oluşmakta olup her biri bireyin bir bütün olarak sağlıklı gelişmesine katkı sağlamaktadır (Meriç, 2021: 34).

Bu gelişim alanları arasında sosyal gelişim, bireyin toplumsal yaşama uyumunu doğrudan şekillendirmesi bakımından ayrı bir önem taşımaktadır. Schaffer, sosyal gelişimi; bireyin doğumundan başlayıp ölüme kadar uzanan yaşam sürecinde çevresiyle kurduğu iletişim ve etkileşimin bir sonucu olarak bireyin davranışlarında meydana gelen ilerleme ve değişimler şeklinde tanımlamıştır (Schaffer, 1996; Akt. Öğretir Özçelik, 2019: 133). Bu tanım, sosyal gelişimin durağan bir olgu olmadığını; aksine yaşam boyu süren dinamik bir süreç olduğunu vurgulamaktadır.

Çocuğun sosyal gelişimi; duygu düzenleme becerileri (Gülay Ogelman ve Kahveci, 2024:17), empati kurma kapasitesi (Akbaş ve Temiz, 2015:107), sosyal problem çözme yetkinliği (Anlıak ve Dinçer, 2005: 163), akran ilişkileri ve grup içi uyum (Bak, 2011: 213) gibi çeşitli alt bileşenlerden oluşmaktadır. Bu bileşenlerin sağlıklı biçimde gelişebilmesi için çocuğun içinde bulunduğu aile ortamı, ebeveyn tutumları, akran ilişkileri ile kitle iletişim araçları ve sosyal medya büyük önem taşımaktadır (Aral ve Kadan, 2019: 236). Nitekim araştırmalar da ebeveyn-çocuk ilişkilerinin çocuğun sosyal gelişimini ve davranışlarını doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır (Kırman ve Doğan, 2017: 44).

Sosyal gelişimin bu çok yönlü yapısını açıklamaya yönelik çeşitli kuramsal çerçeveler geliştirilmiştir. Vygotsky'nin sosyokültürel kuramı; çocuğun bilişsel ve sosyal gelişiminin

ebeveyn, kardeş, bakıcı, arkadaş ve öğretmen gibi yakın gelişim alanında yer alan bireylerle kurulan etkileşim aracılığıyla şekillendiğini vurgulayarak sosyal çevrenin belirleyici rolüne dikkat çekmektedir (Akt. Gözün Kahraman, 2018: 111). Şirin'in (2019: 33) "Fakirin Teorisi" olarak nitelendirdiği Bronfenbrenner'ın ekolojik sistem kuramı ise çocuğun gelişimini aile, okul, akran grubu, yaşanılan çevre ve toplumsal kurumlar gibi iç içe geçmiş sistemlerin bütünü içinde ele almaktadır. Kurama göre bu sistemlerin birbirleriyle sürekli etkileşim hâlinde olması, çocuğun gelişimi üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Söz konusu kuramsal çerçeveler, aile temelli çocuk refahı politikalarının çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkisini anlamlandırmak açısından önemli bir zemin sunmaktadır.

Bu kuramsal temelden hareketle çocuk refahı politikalarının pratikteki yansımalarına bakıldığında, söz konusu politikaların pek çok alanda belirleyici işlevler üstlendiği görülmektedir. Çocuk refahı politikaları; sağlıklı gelişimi destekleme, güvenli yaşam ortamı sağlama ve eğitime erişim fırsatlarını artırmanın yanı sıra sosyal uyum ve iletişim becerilerinin gelişmesine, eşit fırsatlardan yararlanılmasına ve özgüven ile benlik gelişiminin güçlenmesine de katkı sağlamaktadır. Ayrıca çocukların suça sürüklenme riskini azaltarak psikolojik iyi oluşlarını desteklemekte; ileride daha üretken ve topluma katılımcı bireyler yetişmesinin zeminini hazırlamaktadır (Arslan Kılıçoğlu ve Güneş, 2023: 117). Kısaca çocuk refahı politikaları, çocukların yaşam kalitesini artırarak; sağlıklı, eğitimli, özgüvenli ve topluma uyumlu bireylerin yetişmesine önemli katkılar sağlamaktadır.

Bu katkılar özellikle aile temelli çocuk refahı politikaları aracılığıyla somutlaşmaktadır. Demokratik ebeveynlik anlayışı, güvenli bağlanma örüntüleri ve sağlıklı aile içi iletişim sayesinde çocukların sevgi, güven ve aidiyet duyguları güçlenmekte; böylece duygusal gelişimleri desteklenmektedir. Aile içinde kazanılan sağlıklı iletişim becerileri ise çocukların sosyal ilişkilerini pekiştirmekte ve topluma uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır. Öte yandan aile temelli çocuk refahı politikaları yalnızca bireysel refahı değil aynı zamanda sosyal eşitsizliklerin azaltılmasını ve sürdürülebilir toplumsal kalkınmanın desteklenmesini de kapsamaktadır. Bu nedenle çocuk refahı ile duygusal ve sosyal gelişim arasında karşılıklı ve güçlü bir ilişki bulunduğu söylenebilir (Polat ve Karayazı, 2025: 69).

3.Türkiye’ de Aile Temellİ Çocuk Refahı Politikaları

3.1. Aile Temelli Bakım

Türkiye'de aile temelli çocuk refahı hizmetlerinin hukuki temeli, birbirini tamamlayan birkaç düzenlemeye dayanmaktadır. Bu düzenlemeler ulusal mevzuat ile uluslararası sözleşmeler olmak üzere iki düzeyde ele alınabilir; ulusal düzeydeki yapı, uluslararası sözleşmelerle güçlendirilerek çocuğun aile ortamında korunmasını bütüncül bir hukuki çerçeveye kavuşturmaktadır.

Ulusal mevzuat düzeyinde, Türkiye'de aile temelli çocuk refahı hizmetlerinin ana hukuki temelini 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK), 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu oluşturmaktadır. Bu üç düzenleme, çocuğun aile ortamında korunmasını farklı boyutlarıyla tamamlayıcı biçimde güvence altına almaktadır: 2828 sayılı Kanun koruyucu aile hizmetinin kurumsal işleyişini, 4721 sayılı Kanun evlat

edinme yoluyla kalıcı aile bağının kurulmasını, 5395 sayılı Kanun ise koruma altına alma sürecinde öncelik sırasını düzenlemektedir.

Bu çerçevede 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 22 ve 23. maddeleri, korunmaya muhtaç çocuğun bakım ve yetiştirilmesinin, kurumun denetim ve gözetiminde bir koruyucu aile tarafından da yerine getirilebileceğini hükme bağlamaktadır (2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu, 1983). Kanunun 23. maddesinde koruyucu ailelerin seçimine, çocukla ilgili sorumluluklarına, kurumla olan ilişkilerine, hizmetin işleyişine ve aileye ödenecek ücrete ilişkin esaslara değinilmiştir (Doğan, 2013: 157). Bu esasların uygulamadaki ayrıntıları ise 2012 yılında yürürlüğe giren Koruyucu Aile Yönetmeliği ile somutlaştırılmıştır; söz konusu yönetmelik, 2828 sayılı Kanun'un 22 ve 23. maddeleri ile 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye dayanılarak hazırlanmış olup koruyucu aile seçiminden ödemelere kadar tüm süreci düzenlemektedir (Koruyucu Aile Yönetmeliği, 2012).

Çocuğun biyolojik ailesine dönme ihtimalinin bulunduğu hâllerde geçici bakım sağlayan koruyucu aile hizmet modeline, bu ihtimalin bulunmadığı hâllerde ise çocuğun kalıcı ve hukuken tam bir aile bağı kurmasını sağlayan evlat edinme kurumuna başvurulmaktadır (Altınbay, 2025: 335). Evlat edinme süreçleri 4721 sayılı TMK'nın 305-320. maddelerinde düzenlenmiştir (Yazıcı, 2014: 251). Böylece koruyucu ailelik geçici ve destekleyici bir model olarak, evlat edinme ise kalıcı bir aile bağı kurma aracı olarak, aile temelli bakımın birbirini tamamlayan iki farklı görünümünü oluşturmaktadır.

Bu iki modelin hangi sırayla ve hangi öncelikle devreye gireceğini belirleyen çerçeve ise 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'dur. Kanunun 5. maddesinde koruyucu ve destekleyici tedbirler arasında danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma tedbirleri sayılmış; bu düzenlemeyle çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasına yönelik tedbirlerin alınması gerektiğine, ailenin yanında kalmanın mümkün olmadığı hâllerde alternatif bakım modellerine başvurulacağına değinilmiştir (5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 2005). Bu ilke, aile temelli bakımın Türk hukukundaki öncelik hiyerarşisini açıkça ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır: önce doğal aile ortamının korunması ve güçlendirilmesi, bu mümkün olmadığında koruyucu aile veya evlat edinme gibi alternatif aile temelli modellere yönelmesi gerektiğini göstermektedir.

Uluslararası boyutta ise Türkiye'nin 2001 yılında Lahey'de imzaladığı ve 5049 sayılı Kanun'la onayladığı "Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Sözleşme" ülkelerarası evlat edinmelerin, çocuğun yüksek yararına ve uluslararası hukukun ona tanıdığı temel haklara uyularak yapılması için koruyucu tedbirleri tesis etmeye dair usul ve esasları belirlemektedir (5049 Sayılı Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun, 2004). Bu sözleşme, ulusal mevzuattaki evlat edinme hükümlerinin uluslararası vakalarda da aynı çocuk yararı standardıyla uygulanmasını güvence altına alarak, iç hukuktaki 4721 sayılı TMK hükümlerini tamamlayıcı bir işlev görmektedir.

Aile temelli bakımın en genel ve en üst düzeydeki uluslararası referans noktası ise Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'dir (ÇHS). Sözleşmenin 20. maddesinde, geçici veya

sürekli olarak aile çevresinden yoksun kalan veya kendi yararına olarak bu ortamda bırakılması kabul edilmeyen her çocuğun devletten özel koruma görme hakkına ilişkin hüküm yer almaktadır (Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 1989). Bu maddenin devamında, söz konusu korumanın koruyucu aile yanına verme, evlat edinme ya da gerektiğinde uygun kurumlara yerleştirme gibi seçenekler aracılığıyla sağlanabileceği de belirtilmektedir; bu haliyle madde, yukarıda aktarılan ulusal düzenlemelerin (2828, 4721 ve 5395 sayılı kanunlar) dayandığı temel uluslararası çerçeveyi oluşturmaktadır.

Son olarak, bu ulusal ve uluslararası düzenlemelerin tamamı, 1982 Anayasası'nın 41. maddesinde yer alan ve ailenin toplumun temeli olduğunu, devletin çocukların korunması için gerekli tedbirleri alacağını öngören anayasal ilkeyle üst çerçevede desteklenmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982). Böylece aile temelli çocuk refahı hizmetlerinin hukuki dayanağı, anayasal ilkeden başlayıp uluslararası sözleşmelerle güçlenen, kanun ve yönetmelik düzeyinde somutlaşan çok katmanlı bir yapı sergilemektedir.

3.2. Koruyucu Aile Uygulaması

Koruyucu aile uygulaması, kurum bakımına bir alternatif olarak geliştirilmiş olup korunma ihtiyacı bulunan ve kendi ailesi yanında kalamayan çocukların bir aile ortamında bakılmasını ve gelişiminin desteklenmesini amaçlayan bir sosyal hizmet modelidir (Erbay ve Çalış, 2021: 442). Bu modelin temel özelliği, kalıcı değil geçici bir yerleştirme biçimi olmasıdır; nitekim koruyucu aile uygulamasında nihai hedef, ailedeki olumsuz koşulların giderilmesi ve çocuğun güvenli biçimde bakılabileceği ortamın sağlanması durumunda çocuğun biyolojik ailesine geri döndürülmesidir (Kaymakcı, 2025: 757).

Bu amaca hizmet edebilecek koruyucu ailelerin belirlenmesi sürecinde de belirli yasal ve idari kriterler aranmaktadır. Türkiye'de koruyucu aile olmak isteyen kişilerin T.C. vatandaşı olması, sürekli olarak Türkiye'de ikamet etmesi, 25-65 yaş aralığında bulunması, en az ilkokul mezunu olması ve düzenli bir gelire sahip olması gerekmektedir. Bu koşulları taşımak kaydıyla evli veya bekâr, çocuklu veya çocuksuz kişiler, çocuğun biyolojik anne-babası ya da vasisi olmamak şartıyla koruyucu aile olmak üzere başvuruda bulunabilmektedir (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2026a).

Söz konusu kriterler çerçevesinde yürütülen uygulamanın Türkiye'deki mevcut kapsamına bakıldığında, T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın 2026 yılı Haziran ayı sonu verilerine göre Türkiye genelinde bu hizmetten yararlanan 9 bin 289 koruyucu aile bulunduğu ve bu ailelerin yanında 11 bin 34 çocuğun bakım ve koruma altında yaşamını sürdürdüğü görülmektedir (Akkaya, 2026). Bu rakamlar, aile temelli bakım anlayışının Türkiye'de uygulamaya somut biçimde yansıdığını ortaya koymaktadır.

3.3. Evlat Edinme

Evlat edinme; terk, kabul etmeme ve özen yükümlülüğünün yerine getirilmemesi gibi nedenlerle biyolojik ailesinden ayrılmak zorunda kalan çocuğun, yeni bir aile ortamına kalıcı biçimde kavuşmasını sağlayan ve çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal güvenliğini korumayı amaçlayan, mahkeme kararıyla sonuçlanan hukuki nitelikteki bir sosyal hizmet sürecidir (Karataş,2020: 1395).

TMK, evlat edinecek kişiler için koruyucu ailelikten farklı ve daha kapsamlı şartlar öngörmektedir. Eşlerin birlikte evlat edinebilmesi için en az beş yıldır evli olmaları veya otuz yaşını doldurmuş olmaları gerekmektedir (TMK, madde [m.] 306); ayrıca evlat edinen ile evlatlık arasında en az on sekiz yaş fark bulunması şartı aranmaktadır (TMK m. 308) (Vatansever Öztürk, 2023: 340).

Ayrıca koruyucu aile yanında bulunan bir çocuk, biyolojik ailenin rıza vermesi (TMK m. 309), çocuğa en az bir yıl süreyle bakılmış ve eğitilmiş olması (TMK m. 305) ve evlat edinen ile evlatlık arasındaki on sekiz yaşlık farkın gerçekleşmiş olması (TMK m. 308) hâlinde evlat edinme statüsüne geçebilmektedir. Bu geçişkenlik, koruyucu ailelik ile evlat edinmenin birbirini dışlamayan, tamamlayıcı bir bakım sürekliliği sunduğunu göstermektedir.

3.4. Aile Yanında Bakım ve Aileyi Güçlendirici Destek Hizmetleri

Aile temelli politikaların önemli bir boyutunu, çocuğun öncelikle öz ailesi yanında yaşamını sürdürmesini sağlamaya yönelik önleyici ve destekleyici hizmetler oluşturmaktadır. Bu kapsamda, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen aile odaklı hizmet modeli çerçevesinde sunulan Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) hizmeti, ekonomik yoksunluk nedeniyle kurum bakımına alınma riski bulunan çocukların aileleri yanında desteklenmesini amaçlamaktadır (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2026b). Ailelere SED kapsamında sağlanan sosyal ve ekonomik destek aracılığıyla çocukların öz aileleri veya yakınları yanında yaşamlarını sürdürmeleri sağlanmakta, böylece çocuğun aile ortamından ayrılmasının önlenmesi ve aile bütünlüğünün korunması hedeflenmektedir (Bozçelik, 2021: 631).

Bu çerçevede ailelerin ekonomik açıdan güçlendirilmesine yönelik sosyal yardım ve destek mekanizmalarının yanı sıra, aile eğitim programlarıyla aileyi koruyacak becerilerin ebeveynlere kazandırıldığı, çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayıcı yöntemlerin kazandırıldığı ve ailelerin çocuk yetiştirme becerilerinin artmasına katkı sağladığı belirtilmektedir (Şen Karadağ ve Tuncay, 2022: 13). Nitekim T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'da (2026b) SED hizmetini, ailelerin yalnızca ekonomik yönden değil psikososyal açıdan da desteklendiği koruyucu ve önleyici bir sosyal hizmet modeli olarak tanımlamaktadır. Bu tür ekonomik ve psikososyal desteklerin birlikte sunulması yalnızca çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanmakla kalmayıp aynı zamanda ailenin çocuğun bakım ve gelişimini sürdürebilme kapasitesinin artırılmasına da hizmet etmektedir. Böylece ekonomik yoksunluk, ebeveynlik becerilerindeki yetersizlik veya aile içi güçlükler nedeniyle çocuğun öz ailesinden ayrılma riskinin azaltılması ve çocuğun güvenli bir aile ortamında yaşamını sürdürmesi desteklenmektedir.

3.5. Kurumsal Bakımdan Aile Temelli Bakıma Geçiş Politikası

Türkiye'de çocuk refahı alanındaki politika ve hizmet sunumunda yaşanan dönüşüm, sosyal hizmetlerin kurumsal yapılanmasının yeniden düzenlenmesiyle birlikte hız kazanmıştır. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) döneminin ardından, 2011 yılında sosyal hizmet alanında faaliyet gösteren farklı birimlerin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çatısı altında bir araya getirilmesi, çocuklara yönelik hizmetlerin daha bütüncül bir yapı içerisinde yürütülmesinin önünü açmıştır. Bu yeniden yapılanma kurumsal bir değişikliği

içermekle beraber çocuk refahı alanında hizmetlerin sunuluş biçimi ve temel yaklaşımında meydana gelen dönüşümü de ifade etmektedir (Yıldırım, 2017: 96). Ayrıca 2018 yılında yürürlüğe giren 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 65. maddesinde, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının görev ve yetkileri arasında çocuğun aile içinde yetiştirilmesi ve desteklenmesine öncelik verilmesi açıkça vurgulanmıştır. Bu doğrultuda çocukların öncelikle biyolojik veya geniş aileleri yanında bakımının ve desteklenmesinin sağlanması, bunun mümkün olmadığı durumlarda ise aile ortamına en yakın bakım modellerinden yararlandırılması temel politika yönelimi hâline gelmiştir (Yıldırımalp ve Hız, 2018: 108).

Aile merkezli politika yöneliminin önemli sonuçlarından biri, kurum bakımında bulunan çocuklara yönelik hizmet modellerinin yeniden yapılandırılması olmuştur. Özellikle büyük ölçekli ve koğuş tipi kuruluşların yerine, çocukların daha küçük gruplar hâlinde ve aile ortamına daha yakın koşullarda yaşamalarını amaçlayan çocuk evleri ve çocuk evleri siteleri gibi modeller geliştirilmiştir. Bu kapsamda 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 3. maddesinde yapılan düzenlemelerle çocuk evleri, korunma ihtiyacı olan çocukların barındırıldığı ev tipi birimler olarak tanımlanmış; çocuk evlerinin il düzeyinde planlanması, uygulanması ve koordinasyonunun sağlanması amacıyla Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezleri oluşturulmuştur. Böylece Türkiye'de çocuk refahı alanındaki politika yönelimi, büyük ölçekli kurum bakımından uzaklaşarak çocukların bireysel ihtiyaçlarını ve aile ortamına yakın koşullarda gelişimini esas alan aile temelli ve aile benzeri bakım modellerine doğru kademeli bir dönüşüm göstermiştir (Tek vd., 2025 : 73).

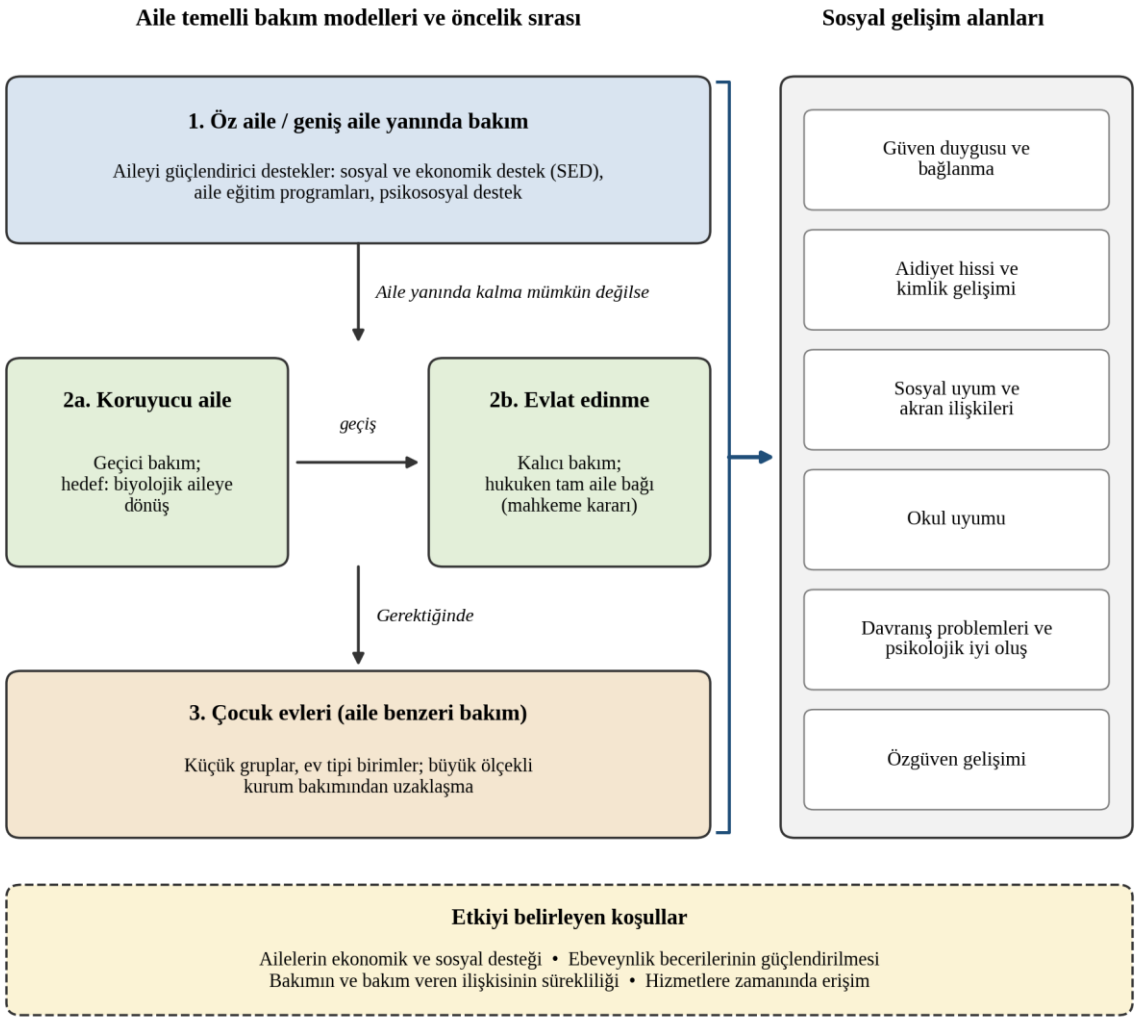
Söz konusu dönüşüm bakım modellerinin değiştirilmesiyle sınırlı kalmamış, çocukların mümkün olduğunca aile ortamında yetişmesini sağlayacak alternatif hizmetlerin güçlendirilmesini de beraberinde getirmiştir. Bu doğrultuda aile bütünlüğünün korunması, çocuğun öz ailesi yanında desteklenmesi ve aile yanına dönüşünün mümkün olmadığı durumlarda ise koruyucu ailelik ve evlat edinme gibi aile temelli alternatif bakım modellerinin geliştirilmesi önem kazanmıştır. Dolayısıyla çocuk refahı alanındaki güncel yaklaşım, çocuğun öncelikle kendi ailesi yanında güvenli ve sağlıklı bir ortamda yetişmesini, bunun mümkün olmadığı durumlarda ise kurumsal bakım yerine aile ortamına en yakın ve çocuğun üstün yararını gözeten alternatif bakım modellerinden yararlanmasını esas almaktadır. Bu yaklaşım, çocuğun kurumsal bakımın sınırlayıcı koşullarından mümkün olduğunca uzak tutulması ve gelişimsel ihtiyaçlarının en az kısıtlayıcı, güvenli ve destekleyici ortamda karşılanması anlayışını yansıtmaktadır (Sevgili, 2025: 7).

Bu bölümde ele alınan aile temelli bakım modellerinin hukuki dayanakları, nitelikleri, hedef grupları ve temel koşulları Tablo 1'de; modeller arasındaki öncelik sırası ve geçişkenlik ile ilişkili sosyal gelişim alanları ise Şekil 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Türkiye'de aile temelli bakım modellerinin karşılaştırmalı özeti

Bakım modeli	Hukuki ve kurumsal dayanak	Niteliği	Hedef çocuk grubu ve amaç	Başlıca koşullar ve kapsam
Aile yanında bakım ve aileyi güçlendirici destek (SED)	5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu m. 5; 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi m. 65; Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü aile odaklı hizmet modeli	Önleyici ve destekleyici; çocuk öz ailesi veya yakınları yanında yaşamını sürdürür	Ekonomik yoksunluk nedeniyle kurum bakımına alınma riski bulunan çocuklar; çocuğun aile ortamından ayrılmasının önlenmesi ve aile bütünlüğünün korunması	Sosyal yardım ve ekonomik destek; aile eğitim programları; psikososyal destek
Koruyucu aile	2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu m. 22–23; Koruyucu Aile Yönetmeliği (2012)	Geçici; kurumun denetim ve gözetiminde	Korunma ihtiyacı olan ve kendi ailesi yanında kalamayan çocuklar; aile ortamında bakım, gelişimin desteklenmesi ve koşullar düzeldiğinde biyolojik aileye dönüş	T.C. vatandaşı olma, Türkiye'de sürekli ikamet, 25–65 yaş aralığı, en az ilkokul mezunu olma, düzenli gelir. Haziran 2026 sonu itibarıyla 9.289 koruyucu aile ve 11.034 çocuk
Evlat edinme	4721 sayılı TMK m. 305–320; 5049 sayılı Kanun (Lahey Sözleşmesi; ülkelerarası evlat edinme)	Kalıcı; mahkeme kararıyla hukuken tam aile bağı	Terk, kabul etmeme ve özen yükümlülüğünün yerine getirilmemesi gibi nedenlerle biyolojik ailesinden ayrılan, dönüş ihtimali bulunmayan çocuklar	Eşlerin en az beş yıldır evli olması veya otuz yaşını doldurmuş olması (m. 306); en az 18 yaş farkı (m. 308). Koruyucu aile yanındaki çocuk için: biyolojik ailenin rızası (m. 309) ve en az bir yıl bakım ve eğitim (m. 305)
Çocuk evleri (aile benzeri bakım; karşılaştırma amacıyla)	2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu m. 3; Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezleri	Ev tipi birimler; küçük gruplar hâlinde bakım	Korunma ihtiyacı olan çocuklar; büyük ölçekli ve koğuş tipi kuruluşların yerine aile ortamına daha yakın koşulların sağlanması	Kurum bakımı kapsamında sayılır; kurumsal bakımdan aile temelli ve aile benzeri bakıma geçiş politikası çerçevesinde geliştirilmiştir

Not. SED: Sosyal ve Ekonomik Destek; TMK: Türk Medeni Kanunu; m.: madde. Tablo, Bölüm 3'te atıf yapılan mevzuat ve literatürden derlenmiştir (Altınbay, 2025; Yazıcı, 2014; Vatansever Öztürk, 2023; Küsmez, 2020; Tek vd., 2025; Akkaya, 2026; T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2026a, 2026b).

Şekil 1. Aile temelli bakım modellerinin öncelik sırası, geçişkenliği ve ilişkili sosyal gelişim alanları

Not. Öncelik sırası 5395 sayılı Kanun m. 5 ve 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi m. 65'e, koruyucu aileden evlat edinmeye geçiş TMK m. 305, 308 ve 309'a dayanmaktadır (Altınbay, 2025; Vatansever Öztürk, 2023; Yıldırımalp ve Hız, 2018; Tek vd., 2025). Etkiyi belirleyen koşullar, Sonuç ve Öneriler bölümünde vurgulanan unsurlara dayanmaktadır. SED: Sosyal ve Ekonomik Destek; TMK: Türk Medeni Kanunu; m.: madde.

4. Çocuk Refahı Politikalarının Sosyal Gelişime Etkisi

Çocuk refahı politikaları, çocukların temel bakım ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılayıp aynı zamanda onların sosyal gelişim süreçlerinin sağlıklı bir şekilde gelişebilmesini de desteklemeyi amaçlamaktadır (Aslan ve Tuncay, 2024:289). Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, devlet politikaları çocuğun makro sistemine dahil olan ve mikro sistemdeki (aile, okul, akran grubu) deneyimlerini dolaylı biçimde şekillendiren bir etken olarak görülebilir (Şirin, 2019: 34). Bu bölümde, çocuk refahı politikalarının çocukların sosyal gelişim ve iyi oluşlarıyla ilişkili temel alanlar üzerindeki etkileri ele alınmaktadır. Bu kapsamda güven duygusu, aidiyet hissi, sosyal uyum ve akran ilişkileri, okul uyumu, davranış problemleri, psikolojik iyi oluş ve özgüven gelişimi üzerinde durulmaktadır.

4.1. Güven Duygusu ve Bağlanma

Erikson, temel güveni "birinin başkasına karşı duyduğu temel güven, kendine duyduğu temel güvendir" şeklinde tanımlamaktadır. Erikson, psikososyal gelişim kuramında kişide güven duygusunun oluşması için doğumdan 18 aya kadar geçen sürenin önemine değinmekte; bireylerin bu süre içerisinde söz konusu duyguyu kazanmaları gerektiğini, aksi hâlde yaşamlarının sonraki dönemlerinde bu duyguyu kazanabilmek için ayrıca çaba sarf etmek zorunda kalacaklarını ifade etmektedir (Akt. Slavin, 2019: 56). Psikososyal gelişim kuramına göre yaşamın ilk evresinde kazanılması gereken temel güven duygusu, çocuğun bakım verenleriyle kurduğu ilişkinin niteliğiyle yakından ilişkilidir. Bakım veren kişinin çocuğun beslenme, temizlik, sevgi ve ilgi gibi temel ihtiyaçlarına düzenli, tutarlı ve duyarlı bir biçimde karşılık vermesi, çocuğun çevresine ve bakım veren kişilere yönelik güven duygusunun gelişmesini desteklemektedir (Demircioğlu, 2016: 174).

Benzer biçimde Bowlby ve Ainsworth' ün bağlanma kuramı da çocuğun bakımında sürekliliğin sağlanmasının ve bakım veren kişinin çocuğa karşı duyarlılık göstermesinin, çocuğun güvenli bağlanma stili geliştirip geliştirmeyeceğini etkilediğini ileri sürmektedir (Crowley, 2020: 163).

Bu kuramsal açıklamalar çocuk refahı alanında sunulan bakım hizmetlerinin niteliğinin çocukların gelişimi açısından kritik bir öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim koruma altındaki çocuklarla yapılan araştırmalarda, koruyucu aile yanına yerleştirilen veya evlat edinilen çocuklarla karşılaştırıldığında kurum bakımında bulunan çocukların güvenli bağlanma düzeylerinin daha düşük, kaygılı ve kaçınan bağlanma düzeylerinin ise daha yüksek olabildiği bildirilmektedir (Karataş, 2017: 872). Bu bulgular bakım ortamının sürekliliği ve bakım veren kişiyle kurulan ilişkinin niteliğinin çocukların duygusal ve sosyal gelişimleri açısından önem taşıdığını göstermektedir.

Bu nedenle çocuk refahı politikalarında çocuğun mümkün olduğunca güvenli, istikrarlı ve destekleyici bir aile ortamında büyümesini sağlayan aile temelli bakım modelleri önem kazanmaktadır. Koruyucu aile ve evlat edinme gibi uygulamalar, çocukların süreklilik gösteren bir bakım ilişkisi içerisinde gelişimlerini sürdürmelerine olanak sağlayan sosyal hizmet modelleri arasında değerlendirilmektedir (Kiremitci vd., 2025: 1013). Ayrıca çocukların sağlıklı gelişimini destekleyen koruyucu ortam yalnızca bakımın aile içinde sürdürülmesiyle sınırlı olmayıp ebeveynlik biçimi, güvenli bağlanma, sağlıklı iletişim, aile dayanıklılığı ve sosyal destek gibi çeşitli faktörleri de kapsamaktadır. Bu koruyucu faktörlerin çocukların özgüveni, akademik başarısı ve psikolojik sağlamlığı üzerinde olumlu etkiler oluşturabildiği belirtilmektedir (Polat ve Karayazı, 2025: 70). Dolayısıyla çocuk refahının desteklenmesinde çocukların fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmasına, güvenli ve süreklilik gösteren ilişkiler içerisinde duygusal ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesine önem verilmesi gerekmektedir.

4.2. Aidiyet Hissi ve Kimlik Gelişimi

Aidiyet hissi, bireyin içinde bulunduğu veya bilinçli tercihleriyle dâhil olduğu sosyal çevreyle ilişkiler kurarak kendisini bu çevrenin bir parçası olarak görmesi, çevreyle bütünleşmesi ve benliğini bu ilişkiler doğrultusunda anlamlandırması şeklinde ortaya çıkan bir süreçtir

(Alptekin, 2011: 20). Dolayısıyla aidiyet hissi, çocuğun kendisini bir aileye, topluluğa veya kültürel gruba ait hissetmesi ve sağlıklı bir kimlik geliştirebilmesiyle ilişkilidir (Yılmaz ve Çiftçi, 2024: 84).

Bireyin topluma aidiyet duygusunun gelişmesinde ve kimlik oluşumunda aile, en başta gelen kurumsal etkenlerden biridir (Tekke ve Şenol, 2026: 171). Çocuğun öz farkındalık kazanımı, karakter olgunlaşması, toplumsal aidiyet duygusu ve özgüveni, ailesiyle kurduğu sağlıklı iletişim kanalıyla mümkün olmaktadır. Ayrıca aile ortamında sevgi, şefkat ve değer gören çocuklar, sağlam ve başarılı bir kimlik yapılanmasına erişmektedir (Soyer ve Akça, 2021: 71).

Çocuk refahı politikaları da genel anlamda çocukların aile ortamında kalmasını her zaman birincil hedef olarak gördüğünden, aidiyet hissi ve kimlik gelişimine olumlu etkilerinin olduğu söylenebilir. Aile yanında kalmayı destekleyen politikalar (SED, evlât edindirme ve koruyucu aile uygulamaları), çocuğun kendi aile ve kültürel bağlamı içinde aidiyet ve özgüven kazanarak kimlik geliştirmesine olanak tanımaktadır (Mutluoğlu ve Küçükkaraca, 2025: 432). Bu noktada aile temelli koruma ve destek politikalarının çocuğun duygusal ve psikososyal gelişiminin temel taşlarından biri olan aidiyet duygusunu güçlendirdiği söylenebilir. Nitekim aile içinde sevgi, şefkat ve süreklilik deneyimleyen çocuğun, kendisini bir bütünün parçası olarak görmesi ve buna bağlı olarak tutarlı bir kimlik inşa etmesi kolaylaşmaktadır (Soyer ve Akça, 2021: 71; Mutluoğlu ve Küçükkaraca, 2025: 432). Bu nedenle çocuk refahı politikalarının aile odaklı yaklaşımı bir bakım stratejisi olmayıp, çocuğun aidiyet hissini ve kimlik gelişimini destekleyen dolaylı bir sosyal müdahale aracı olarak değerlendirilebilir.

4.3. Sosyal Uyum ve Akran İlişkileri

Kişinin içinde yaşadığı çevreyle iyi ilişkiler kurması olarak tanımlanan sosyal uyum (Ergin ve Ermeğan, 2011: 1756); bireyin yaşadığı toplumun değerlerini, telkin ve kurallarını benimsemesini, bunları uygun ortamlarda uygun sosyal davranışlara dönüştürmesini ve farklı sosyal ortamlara (okul, mahalle, akran grubu) katılabilme becerisini karşılamaktadır (Nuriyeva, 2012: 325).

Çocukların sosyal uyumunun göstergelerinden ilkini kurallara uyum oluştururken, akran ilişkileri de bu uyumun diğer belirleyici göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir (Uysal ve Akman, 2016: 422). Zira çocukluk ve özellikle ergenlik döneminde akranlarla kurulan ilişkiler, temel sosyal becerilerin gelişimi, duygu düzenleme ve benlik algısının şekillenmesi açısından önemlidir (Murtezaoğlu ve Çıkrıkçı, 2022: 485).

Çocuk refahı politikaları, çocukların maddi yönden destek sağlama noktasından çocukların sosyal uyumlarını destekleyecek ve sosyal çevreleriyle sağlıklı ilişkiler kurmalarını kolaylaştıracak şekillere dönüşmektedir (Aslan Kılıçoğlu ve Güneş, 2023:118). Bu doğrultuda kurum bakımında kalan çocukların sosyalleşme sürecinde yaşadıkları güçlükleri azaltmak amacıyla bakım ortamlarının aile yapısına ve ilişkilerine daha fazla benzetilmesi hedeflenmektedir (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022). Aile ortamına benzer uygulamaların hayata geçirilmesiyle bakılan çocuk sayısının azaltılması, personel sayısının artırılması buna bağlı olarak personelin çocuklara ayırdığı zamanın artırılması, çocukların sosyal ilişkilerinin desteklenmesine katkı sağlamaktadır (Semerci vd., 2020: 184). Uygulama

sırasında yaşanan vardiyalı sistem içinde bakım elemanlarının sürekli değişmesi, çocukların bir ebeveynle kurulan ilişkiye benzer şekilde süreklilik gösteren ve birebir iletişime dayalı ilişkiler geliştirmesini güçleştirebilmektedir (Yıldırım ve Işıkhan, 2018: 55). Bu durum, çocuk refahı politikalarının sosyal uyum üzerindeki etkisinin, çocuğun yaşadığı ortamın istikrarıyla da ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca sık sık; ev, okul veya bakım veren değişikliğine yol açan politika ve uygulamalar, çocuğun akran ilişkileri kurmasının zorlaşmasına da neden olabilmektedir.

4.4. Okul Uyumu ve Akademik İşlevsellik

Okul uyumu; çocuğun okul ortamındaki akademik başarısının ve akademik işlevselliğinin yanı sıra sosyal etki ve sosyal davranışlarını da içeren; okulun kurallarına uyum sağlama, öğretmen ve akranlarıyla olumlu ilişkiler kurma, okula devam ve katılım düzeyi gibi davranışsal unsurları kapsayan; aynı zamanda çocuğun okula yönelik ilgi ve rahatlık derecesini de yansıtan; sosyal, davranışsal ve akademik talepler karşısında gösterilen tepki becerilerini bünyesinde barındıran çok boyutlu, geniş kapsamlı ve bütüncül bir kavramdır (Canbulat, 2017: 1574; Önder ve Gülay, 2010: 208).

Çocuk refahı politikalarının okul uyumu ve akademik işlevsellik üzerindeki etkisi de bu çok boyutlu yapıyla doğrudan ilişkilidir. Küçükkaraca ve Atalar' ın (2020: 894) SED hizmetinden yararlanan çocuklar üzerine yaptığı araştırma, çocuklara ve ailelerine sağlanan destek politikalarının, çocukların okulla kurdukları ilişkiyi etkileyen önemli psikososyal faktörlerden biri olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı araştırmaya göre, maddi yoksunluğun azaltılması; çocuğun okula devamını, ödevlerini isteyerek yapmasını, derse katılımını ve öğretmen ile akranlarıyla iyi ilişkiler kurmasını olumlu yönde desteklemektedir. Bu doğrultuda, çocuk refahı politikalarının maddi ve sosyal destekler aracılığıyla çocukların okula devamını, akademik katılımını ve okul içindeki ilişkilerini destekleyecek düzenlemeleri de içermesi, okul uyumunun sağlıklı biçimde gelişmesine katkı sağlayabilir.

4.5. Davranış Problemleri ve Psikolojik İyi Oluş

Davranış problemi, kişinin kendisine ya da başkalarına zarar verebilecek veya yaşamını zorlaştıracak davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Taner Derman ve Başal, 2013: 116). Çocuklarda görülen davranış problemlerinin ortaya çıkmasında aile yapısı, temel ihtiyaçların karşılanmaması, sosyo-ekonomik faktörler ve çevresel etkenler önemli rol oynamaktadır (Ayan, 2024: 316). Benzer şekilde ergenlerin karşılaştığı ailevi sorunlar, ailenin ekonomik durumu ve maruz kaldıkları sosyal riskler de davranışsal ve duygusal sorunların ortaya çıkmasında etkili olabilmektedir (Aysan vd., 2013: 54). Bu bulgular, davranış problemlerinin sebebini sadece bireysel faktörlerden kaynaklanmayıp çok boyutlu ve çevresel faktörlerle şekillenen bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir; bu nedenle çocuk refahı politikalarının risklerin erken dönemde belirlenmesine ve çocukların destekleyici çevrelere erişimine odaklanması büyük önem taşımaktadır.

Bu doğrultuda sunulan sosyal, ekonomik ve psikososyal destek çocuk koruma hizmetleri aracılığıyla çocuk ve gençlerin aile bütünlüğü içinde korunması ve sağlıklı gelişimlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, t.y.). Özellikle çocukların olumsuz yaşam deneyimleri sonucunda ortaya çıkabilen davranış sorunlarına

yönelik bireysel danışmanlık (Akandere vd., 2009: 31), grup çalışmaları (Turgut, 2021: 62) ve travma odaklı müdahalelerin uygulanması (Çimen ve Seçer, 2025: 249), davranışsal güçlüklerin azaltılması ve çocukların sosyal çevreleriyle daha sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri açısından önemli katkılar sağlamaktadır.

Davranış problemlerine yönelik bu müdahale odaklı yaklaşımların yanı sıra çocuk refahı politikalarının bir diğer boyutunu çocukların duygusal ve psikolojik açıdan da iyi olma hallerini güçlendirmek oluşturmaktadır (Arslan Kılıçoğlu ve Güneş, 2023: 118). Güvenli aile ilişkileri, destekleyici sosyal çevre ve eğitim olanakları gibi koruyucu faktörlerin, çocukların duygu düzenleme ve olumlu sosyal ilişkiler kurma becerilerini desteklemektedir (Gizir, 2007: 119). Nihayetinde koruyucu aile hizmetleri, çocukların sevgi ve aidiyet duygusunu yaşayabilecekleri güvenli ortamlara erişimini sağlarken; SED hizmetleri de ailelerin güçlendirilmesi yoluyla çocuğun psikolojik iyi oluşuna katkı sağlamaktadır.

4.6. Özgüven Gelişimi

Türk Dil Kurumu'na (t.y.) göre özgüven, "insanın kendine güvenme duygusu" olarak tanımlanmaktadır. Özgüvenin oluşumunda etkili olan en önemli faktör ailedir. Anne-baba tutumları, akademik başarı ve ailenin sosyo-ekonomik düzeyi gibi faktörlerin de özgüven gelişimini etkilediği belirtilmektedir (Kaya ve Taştan, 2020: 306).

Çocuk refahı politikalarının özgüven oluşumu noktasındaki etkisi büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda geliştirilen politikalar, çocukların sağlıklı gelişim gösterebilecekleri güvenli ve adil bir çevre inşa ederek özgüvenlerinin gelişimine zemin hazırlamaktadır. Nitekim yoksulluk gibi yapısal risk faktörlerinin gölgesinde büyüyen çocuklarda, yetersiz beslenme, özgüven eksikliği ve sosyal dışlanma gibi psikososyal sorunlar daha sık gözlenebilmektedir (Çiçek ve Dikmen, 2016: 135). Ayrıca özellikle engelli çocuklara yönelik yerel düzeyde üretilen kamusal politikaların, onların toplumsal engelleri aşmalarına ve kendine güvenen bireyler olarak yetişmelerine katkılar sağladığı görülmektedir (Yıldırım, 2024: 8).

Çocuk refahı politikalarının özgüven gelişimine katkısı yalnızca koruyucu düzenlemelerle sınırlı kalmamakta çocuk katılımı boyutuyla da desteklenmektedir. Çocukların kendi yaşamlarını etkileyen karar süreçlerine dahil edilmesi; düşünceleri, fikirleri ve deneyimleriyle katkıda bulunabilmelerini sağlayarak özgüvenlerini ve kendini ifade etme becerilerini geliştirmektedir (Arslan Kılıçoğlu ve Güneş, 2023: 123). Bütün bu bulgular ışığında, ebeveynlere yönelik demokratik tutum eğitimlerinin yaygınlaştırılması, ailelere psikososyal destek sunulması ve çocuk yoksulluğuyla mücadeleye yönelik kapsayıcı sosyal destek programlarının hayata geçirilmesi, özgüveni ve psikolojik sağlamlığı yüksek nesillerin yetişmesi açısından ciddi bir önem taşımaktadır (Polat ve Karayazı, 2025: 70). Dolayısıyla özgüven gelişimi, bireysel bir kazanım olmanın ötesinde, aile, toplum ve devletin iş birliğiyle şekillenen çok boyutlu bir sürecin ürünü olarak değerlendirilmelidir.

4.7. Bulguların Bakım Modelleri ve Sosyal Gelişim Alanları Açısından Özeti

Bu bölümde ele alınan bulgular, bakım modelleri açısından Tablo 2'de, sosyal gelişim alanları açısından ise Tablo 3'te özetlenmiştir. Tablolarda yer alan bulgular çalışmada atıf yapılan

literatüre dayanmaktadır; bakım modellerini sosyal gelişim açısından doğrudan karşılaştıran araştırmaların sınırlı olduğu dikkate alınmalıdır.

Tablo 2. Aile temelli bakım modellerine göre sosyal gelişim açısından bildirilen etkiler

Bakım modeli	Sosyal gelişim açısından bildirilen olumlu etkiler	Bildirilen sınırlılıklar ve etkiyi belirleyen koşullar	Dayanak kaynaklar
Aile yanında bakım ve destek hizmetleri (SED)	Maddi yoksunluğun azalması okula devamı, derse katılımı ve öğretmen ile akran ilişkilerini destekler; çocuk kendi aile ve kültürel bağlamında aidiyet ve özgüven kazanarak kimlik geliştirir; aile eğitim programları ebeveynlerin çocuk yetiştirme becerilerinin artmasına katkı sağlar; ailesiyle yaşayan ergenlerde kurum bakımındakilere kıyasla daha yüksek bağlanma ve sorumluluk, daha düşük kaygı saptanmıştır.	Ekonomik yetersizlikler, aile içi işlev bozuklukları, ihmal ve istismar riski, ebeveynlik becerilerindeki yetersizlikler ve hizmetlere erişim güçlükleri çocuk aile yanında olsa da sosyal gelişimi olumsuz etkileyebilir; yoksulluk koşullarında özgüven eksikliği ve sosyal dışlanma daha sık gözlenebilir.	Küçükkaraca ve Atalar, 2020; Mutluoğlu ve Küçükkaraca, 2025; Şen Karadağ ve Tuncay, 2022; Taşkaya ve Özyürek, 2023; Çiçek ve Dikmen, 2016; Ervüz ve Türk, 2025
Koruyucu aile	Kurum bakımındaki çocuklarda güvenli bağlanmanın daha düşük, kaygılı ve kaçınan bağlanmanın daha yüksek olabildiği bildirilmiştir; kaliteli aile temelli bakımda bağlanma kalitesi, bilişsel gelişim ve psikososyal uyum daha olumlu bir profil sergiler; süreklilik gösteren bir bakım ilişkisi sunar; sevgi ve aidiyet duygusunun yaşanabileceği güvenli ortamlara erişim sağlayarak psikolojik iyi oluşa katkıda bulunur.	Yerleştirme geçicidir; bakımın ve çocuk ile bakım veren arasındaki ilişkinin sürekliliğinin gözetilmesi gerekir; koruyucu ailelerin çocukların gelişimsel ve sosyal gereksinimleri konusunda düzenli desteklenmesi önerilir; uygulamadaki kurumsal sorunlar hizmetin etkililiğini sınırlayabilir.	Karataş, 2017; Humphreys vd., 2022; Kiremitci vd., 2025; Mutluoğlu ve Küçükkaraca, 2025; Ervüz ve Türk, 2025
Evlat edinme	Kalıcı ve süreklilik gösteren bir bakım ilişkisi sağlar; evlat edinilen çocuklarla karşılaştırıldığında kurum bakımındaki çocuklarda güvenli bağlanmanın daha düşük olabildiği bildirilmiştir; aile ortamında sevgi, şefkat ve süreklilik deneyimleyen çocuğun kendisini bir bütünün parçası olarak görmesi ve tutarlı bir kimlik inşa etmesi kolaylaşır.	Bu derlemede incelenen literatürde evlat edinmeye özgü sosyal gelişim bulguları sınırlıdır ve çoğunlukla koruyucu aile ile birlikte ele alınmıştır; modelleri karşılaştıran araştırmalara gereksinim vardır.	Karataş, 2017; Kiremitci vd., 2025; Mutluoğlu ve Küçükkaraca, 2025; Soyer ve Akça, 2021; Tekke ve Şenol, 2026
Çocuk evleri ve kurum bakımı (karşılaştırma amacıyla)	Aile ortamına benzer düzenlemelerle bakılan çocuk sayısının azaltılması, personel sayısının artırılması ve personelin çocuklara ayırdığı sürenin uzaması çocukların sosyal ilişkilerinin desteklenmesine katkı sağlar.	Kurum bakımına alınan çocuklarda belirsizlik, umutsuzluk ve yas benzeri tepkiler görülebilir; ailesiyle yaşayan ergenlere kıyasla daha düşük bağlanma ve sorumluluk, daha yüksek kaygı saptanmıştır; vardiyalı sistemde bakım elemanlarının sürekli değişmesi birebir ve sürekli ilişkiyi güçleştirir; sık ev, okul veya bakım veren değişikliği akran ilişkilerini zorlaştırabilir.	Karataş, 2017; Taşkaya ve Özyürek, 2023; Semerci vd., 2020; Yıldırım ve Işıkhan, 2018

Not. Tablo, çalışmada atıf yapılan literatürden derlenmiştir. Çocuk evleri ve kurum bakımı, aile temelli modellerle karşılaştırma yapabilmek amacıyla tabloya dâhil edilmiştir. SED: Sosyal ve Ekonomik Destek.

Tablo 3. Sosyal gelişim alanlarına göre bildirilen etkiler ve ilişkili bakım modelleri

Sosyal gelişim alanı	Bildirilen etki	İlişkili bakım modeli	Dayanak kaynaklar
Güven duygusu ve bağlanma	Bakım verenin tutarlı ve duyarlı yanıtları ile bakımın sürekliliği güvenli bağlanmayı destekler; kurum bakımındaki çocuklarda güvenli bağlanma daha düşük, kaygılı ve kaçınan bağlanma daha yüksek olabilir.	Koruyucu aile; evlat edinme (kurum bakımıyla karşılaştırma)	Demircioğlu, 2016; Crowley, 2020; Karataş, 2017; Kiremitci vd., 2025; Humphreys vd., 2022
Aidiyet hissi ve kimlik gelişimi	Aile ortamında sevgi, şefkat ve süreklilik deneyimleyen çocuk kendisini bir bütünün parçası olarak görür ve tutarlı bir kimlik kurar; aile yanında kalmayı destekleyen politikalar çocuğun kendi aile ve kültürel bağlamında aidiyet ve özgüven kazanmasına olanak tanır.	Aile yanında bakım (SED); koruyucu aile; evlat edinme	Soyer ve Akça, 2021; Tekke ve Şenol, 2026; Mutluoğlu ve Küçükkaraca, 2025
Sosyal uyum ve akran ilişkileri	Bakılan çocuk sayısının azaltılması ve personelin ayırdığı sürenin artırılması sosyal ilişkileri destekler; bakım veren, ev veya okul değişiklikleri sürekli ve birebir ilişkileri ile akran ilişkilerini güçleştirebilir.	Çocuk evleri (aile benzeri bakım); tüm modellerde yerleşim istikrarı	Semerci vd., 2020; Yıldırım ve Işıkhan, 2018; T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022
Okul uyumu ve akademik işlevsellik	Maddi yoksunluğun azaltılması çocuğun okula devamını, ödevlerini isteyerek yapmasını, derse katılımını ve öğretmen ile akranlarıyla ilişkilerini olumlu yönde destekler.	Aile yanında bakım (SED)	Küçükkaraca ve Atalar, 2020
Davranış problemleri	Aile yapısı, temel ihtiyaçların karşılanmaması ve sosyo-ekonomik koşullar davranış problemlerinin ortaya çıkmasında rol oynar; bireysel danışmanlık, grup çalışmaları ve travma odaklı müdahaleler davranışsal güçlüklerin azaltılmasına katkı sağlar.	Aile bütünlüğü içinde korumaya yönelik destek hizmetleri (SED); çocuk koruma hizmetleri	Ayan, 2024; Aysan vd., 2013; Akandere vd., 2009; Turgut, 2021; Çimen ve Seçer, 2025
Psikolojik iyi oluş	Güvenli aile ilişkileri, destekleyici sosyal çevre ve eğitim olanakları duygu düzenleme ve olumlu sosyal ilişki kurma becerilerini destekler; koruyucu aile sevgi ve aidiyet duygusunun yaşanabileceği güvenli ortam sağlar; SED ailelerin güçlendirilmesi yoluyla katkı sunar; ailesiyle yaşayan ergenlerde kaygı daha düşüktür.	Koruyucu aile; aile yanında bakım (SED)	Gizir, 2007; Arslan Kılıçoğlu ve Güneş, 2023; Taşkaya ve Özyürek, 2023; Polat ve Karayazı, 2025
Özgüven gelişimi	Anne-baba tutumları, akademik başarı ve ailenin sosyo-ekonomik düzeyi özgüveni etkiler; yoksulluk koşullarında özgüven eksikliği ve sosyal dışlanma daha sık görülebilir; çocuk katılımı özgüveni ve kendini ifade becerisini geliştirir; demokratik tutum eğitimleri, psikososyal destek ve çocuk yoksulluğuyla mücadele programları önerilir.	Çocuk refahı politikaları (genel); aile yanında bakım (SED, aile eğitimi)	Kaya ve Taştan, 2020; Çiçek ve Dikmen, 2016; Arslan Kılıçoğlu ve Güneş, 2023; Polat ve Karayazı, 2025

Not. Tablo, çalışmada atıf yapılan literatürden derlenmiştir. SED: Sosyal ve Ekonomik Destek.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu derleme çalışmasında, Türkiye'de aile temelli çocuk refahı politikalarının çocukların sosyal gelişimi üzerindeki olası etkileri çocuk gelişimi ve sosyal hizmet perspektiflerinden ele alınmıştır. Çocuk refahı politikalarının temel amacı çocukların fiziksel gereksinimlerinin karşılanmasını, güvenli, istikrarlı ve destekleyici sosyal çevrelerde gelişimlerini sürdürebilmelerinin sağlanmasını kapsamaktadır. Bu noktada aile, çocuğun ilk ve en temel sosyal çevresi olarak sosyal gelişimin şekillenmesinde önemli bir role sahiptir.

İncelenen literatür doğrultusunda aile ortamının çocukların sosyal gelişimi açısından özellikle güven duygusunun oluşması, aidiyet hissinin geliştirilmesi, sosyal ilişkilerin kurulması, akran

ilişkilerinin desteklenmesi, okul ortamına uyum sağlanması ve sosyal çevreyle sağlıklı etkileşim kurulması açısından önemli bir gelişimsel ortam sunduğu görülmektedir. Çocuğun süreklilik taşıyan ilişkiler içerisinde bulunması, bakım verenlerle güvene dayalı etkileşim kurabilmesi ve kendisini ait hissettiği bir sosyal çevrede yetişmesi, sosyal gelişimin farklı boyutlarını destekleyen unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle aile temelli çocuk refahı politikalarının çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkisi çocuğun aile yanında bulunması, çocuğa sunulan ilişkinin niteliği, bakımın sürekliliği ve aile ortamının destekleyici özellikleriyle birlikte ele alınmalıdır.

Türkiye'de çocukların korunmasına yönelik hukuki ve kurumsal düzenlemeler incelendiğinde, çocuğun öncelikle kendi ailesi yanında desteklenmesi ve korunması yaklaşımının önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Aile yanında bakımın mümkün olmadığı durumlarda ise koruyucu aile ve evlat edinme gibi aile temelli bakım modelleri alternatif bakım biçimleri olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte aile temelli bakımın çocuğun sosyal gelişimi açısından olumlu sonuçlar doğurabilmesi, ailelerin ekonomik ve sosyal açıdan desteklenmesi, ebeveynlik becerilerinin güçlendirilmesi ve çocukların ihtiyaç duyduğu sosyal hizmetlere zamanında erişebilmesiyle yakından ilişkilidir.

Çalışmada ele alınan literatür aynı zamanda aile temelli politikaların tek başına yeterli olmadığını da göstermektedir. Ekonomik yetersizlikler, aile içi işlev bozuklukları, ihmal ve istismar riski, ebeveynlik becerilerindeki yetersizlikler ve sosyal hizmetlere erişimde yaşanan güçlükler, çocuğun aile ortamında bulunmasına rağmen sosyal gelişimini olumsuz etkileyebilecek faktörlerdir. Dolayısıyla aile temelli çocuk refahı yaklaşımının sadece çocuğu aile yanında tutma anlayışıyla sınırlandırılmaması; aileyi ve çocuğu birlikte destekleyen bütüncül sosyal hizmet müdahaleleriyle güçlendirilmesi gerekmektedir.

Kurum bakımına ilişkin literatür ise bakım ortamının fiziksel koşullarının, çocuk ile bakım verenler arasındaki ilişkinin sürekliliğinin ve niteliğinin de çocukların sosyal gelişimi açısından önem taşıdığını göstermektedir. Bu nedenle aile temelli bakım modellerinin güçlendirilmesiyle birlikte, kurum bakımında bulunan çocukların da güvenli ve istikrarlı ilişkiler kurabilecekleri, akran ilişkilerini geliştirebilecekleri ve sosyal yaşama etkin biçimde katılabilecekleri ortamların oluşturulması önem taşımaktadır.

Bu değerlendirmeler doğrultusunda, Türkiye'de çocukların sosyal gelişimini destekleyen aile temelli çocuk refahı politikalarının güçlendirilmesi için öncelikle ailelerin çocuk yetiştirme sürecinde karşılaştıkları ekonomik ve sosyal risklerin erken dönemde belirlenmesi ve uygun sosyal hizmet mekanizmalarıyla desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca SED hizmetlerinin ebeveynlik becerilerini geliştirmeye yönelik aile eğitimleri, danışmanlık hizmetleri ve gerektiğinde psikososyal desteklerle birlikte yürütülmesi çocuğun sosyal gelişimini destekleyen aile ortamlarının oluşturulmasına katkı sağlayabilir.

Koruyucu aile hizmetlerinin niteliğinin ve kapsamının geliştirilmesi noktasında, koruyucu ailelerin çocukların gelişimsel ve sosyal gereksinimleri konusunda düzenli biçimde desteklenmesi ve çocuk ile bakım veren arasındaki ilişkinin sürekliliğinin gözetilmesi önem taşımaktadır. Kurum bakımında bulunan çocuklar açısından değerlendirdiğimizde bakım veren personelin sürekliliğinin sağlanması, çocukların bireysel özelliklerinin ve gelişimsel

gereksinimlerinin dikkate alınması, akran ilişkilerinin desteklenmesi ve okul ile sosyal çevreye katılım fırsatlarının artırılması gerekmektedir. Bu nokta da çocuk refahı alanında görev yapan sosyal hizmet uzmanları, çocuk gelişimciler, psikologlar, öğretmenler ve diğer meslek elemanları arasındaki disiplinler arası iş birliğinin güçlendirilmesi, çocukların sosyal gelişimini bütüncül biçimde destekleyen müdahale şekillerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Ek olarak, Türkiye'de aile temelli çocuk refahı politikalarının çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkilerini daha açık biçimde ortaya koyabilmek amacıyla karşılaştırmalı ve farklı bakım modellerini birlikte ele alan araştırmaların artırılması gerekmektedir. Özellikle aile yanında bakım, koruyucu aile, evlat edinme ve çocuk evleri gibi farklı bakım modellerinin çocukların sosyal ilişkileri, akran etkileşimleri, okul uyumu, sosyal uyum ve aidiyet duygusu üzerindeki etkilerini karşılaştıran araştırmalar politika geliştirme süreçlerine önemli katkılar sağlayabilir.

Son olarak, aile temelli çocuk refahı politikaları çocukların sosyal gelişimini destekleme açısından önemli bir politika alanı oluşturmakla birlikte, bu politikaların etkisi aile ortamının niteliği, bakımın sürekliliği, ekonomik ve sosyal desteklerin yeterliliği ve sunulan hizmetlerin bütüncüllüğüyle birlikte değerlendirilmelidir. Çocuğun üstün yararını ve gelişimsel gereksinimlerini merkeze alan; aileyi güçlendiren, sosyal ilişkilerin sürekliliğini destekleyen ve çocuğun sosyal çevreye aktif katılımını sağlayan politikaların geliştirilmesi, çocukların sağlıklı sosyal gelişimlerinin desteklenmesine katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 10 Temmuz). *Resmî Gazete* (Sayı: 30474).

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu. (1983, 27 Mayıs). *Resmî Gazete* (Sayı: 18059).

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu. (2001, 8 Aralık). *Resmî Gazete* (Sayı: 24607).

5049 Sayılı Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun. (2004, 20 Ocak). *Resmî Gazete* (Sayı: 25352). https://www.aile.tr/uploads/chgm/uploads/pages/kanunlar/5049-sayili-cocuklarin-korunmasi-ve-ulkelerarasi-evlat-edinme-konusunda-isbirligine-dair-sozlesmenin-onaylanmasinin-uygun-bulundugu-hakkinda-kanun.pdf

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu. (2005, 15 Temmuz). *Resmî Gazete* (Sayı: 25876).

Akandere, M., Acar, M. ve Baştuğ, G. (2009). Zihinsel ve fiziksel engelli çocuğa sahip anne ve babaların yaşam doyumu ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22), 23–32. https://izlik.org/JA78PB95EC

Akbaş, B. ve Temiz, G. (2015). 60-66 aylık çocukların empati beceri düzeylerinin anne empati beceri düzeyi açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5*(2), 106–112. https://izlik.org/JA74SR82AX

Akkaya, O. (2026, 21 Temmuz). Çocuk Hizmetleri Genel Müdürü Alagöz: 2026 yılı içinde 11 bin 34 çocuk koruyucu aile yanında, 21 bin 197 çocuk evlat edindirildi. *Anka Haber*. https://ankahaber.net/haber/cocuk-hizmetleri-genel-muduru-alagoz-2026-yili-icinde-11-bin-34-cocuk-koruyucu-aile-yaninda-21-bin-197-cocuk-evlat-edindirildi-9afb1d20

Alptekin, D. (2011). *Toplumsal aidiyet ve gençlik: Üniversite gençliğinin aidiyeti üzerine sosyolojik bir araştırma* [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi].

Altınbay, B. (2025). Çocuğun yüksek yararı ilkesi bağlamında koruyucu aile kurumu. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (64), 309–342. https://doi.org/10.54049/taad.1814273

Anlıak, Ş. ve Dinçer, Ç. (2005). The evaluation of the interpersonal problem solving skills of the children attending to the preschools applying different educational approaches. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 38*(1), 149–166. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000111

Aral, N. ve Kadan, G. (2019). Sosyal gelişim. İçinde N. Aral ve F. Temel (Ed.), *Çocuk gelişimi* (s. 236–262). Hedef Yayıncılık.

Arslan Kılıçoğlu, E. ve Güneş, E. (2023). Çocuk refahı. *Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi, 3*(6), 115–128. https://izlik.org/JA94LX58NF

Aslan, H. ve Tuncay, T. (2024). Çocuk refahı alanında gönüllü faaliyetlere katılım sağlayan bireylerin gönüllülüğe bakışlarının incelenmesi. *İstanbul University Journal of Sociology, 44*(1), 283–311. https://doi.org/10.26650/SJ.2022.44.1.0018

Ayan, Ş. (2024). Okul öncesi dönemde davranış problemleri. *International Journal of Original Educational Research, 2*(1), 314–324. https://ijoedu.com/index.php/pub/article/view/60

Aysan, F., Siyez, D. M. ve Uzbaş, A. (2013). Lise öğrencilerinde görülen duygusal ve davranışsal problemler ile denetim odağı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 21*(21), 43–58. https://izlik.org/JA43BS97LL

Bak, M. (2011). *Çocuk gelişimi*. Cinius Yayınları.

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. (1989, 20 Kasım). https://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dairs%C3%B6zle%C5%9Fme

Bozçelik, E. E. (2021). Sosyal devlet perspektifinden Türkiye'de sosyal ve transfer harcamalarının iç ve dış borçlanma üzerinde etkisi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14*(2), 624–641. https://doi.org/10.25287/ohuiibf.756222

Canbulat, T. (2017). Evaluation of school compliance levels and readiness for school of freshmen's who are affected from intermittent mandatory training. *Kastamonu Education Journal, 25*(4), 1573–1586. https://doi.org/10.24106/kefdergi.332513

Crowley, K. (2020). *Çocuk gelişimi pratik bir başlangıç* (Ş. Ceylan, Ed.; İ. Ulutaş ve Ş. Battal, Çev.). Nobel Yayıncılık.

Çiçek, Ş. E. ve Dikmen, S. (2016). Sosyal bütçeleme örneği olarak çocuk dostu bütçe. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12*(2), 131–147. https://izlik.org/JA57MF86KS

Çimen, F. ve Seçer, İ. (2025). Travmatize çocuklara yönelik ebeveyn katılımlı müdahale yaklaşımları: Sistematik derleme çalışması. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 14*(Eğitim Bilimleri Ek Sayısı), 235–253. https://doi.org/10.33206/mjss.1639435

Demircioğlu, H. (2016). Sosyal ve duygusal gelişim. İçinde N. Baysal Metin (Ed.), *Doğum öncesinden ergenliğe çocuk gelişimi* (s. 163–196). Pegem Akademi.

Doğan, R. (2013). Bir koruma tedbiri olarak koruyucu aile kurumu ve koruyucu aile yönetmeliği. *Ankara Barosu Dergisi*, (2), 1–20. https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/147752

Engle, P. L. ve Black, M. M. (2008). The effect of poverty on child development and educational outcomes. *Annals of the New York Academy of Sciences, 1136*(1), 243–256. https://doi.org/10.1196/annals.1425.023

Erbay, E. ve Çalış, N. (2021). Türkiye'de koruyucu aile hizmetlerine yönelik uzman görüşleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 20*(40), 439–462. https://doi.org/10.46928/iticusbe.793311

Erbay, E. ve Çalış, N. (2022). Kurum bakımı altında kalan bireylerin deneyimleriyle korunma ihtiyacı olan çocuk olmak: Retrospektif bir araştırma. *Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi, 2*(3), 10–32. https://izlik.org/JA47AU23XJ

Ergin, D. Y. ve Ermeğan, B. (2011). Çok kültürlülük ve sosyal uyum. İçinde *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications* (s. 1754–1761). Siyasal Kitabevi.

Ervüz, C. ve Türk, A. (2025). Çocuk hakları perspektifinden koruyucu aile sisteminin değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 25*(Aile Özel Sayısı Cilt-2), 449–480. https://doi.org/10.21560/spcd.v2025i88554.1624518

Eylen Özyurt, B. (2023). Gelişim konularına genel bakış. İçinde A. Kaya (Ed.), *Eğitim psikolojisi* (14. bs., s. 1–30). Pegem Akademi.

Gizir, C. A. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3*(28), 113–128. https://izlik.org/JA94JK82XR

Gözün Kahraman, Ö. (2018). Vygotsky'nin sosyo-kültürel kuramı. İçinde Ö. Doğan (Ed.), *Gelişim kuramları* (s. 110–124). Hedef Yayıncılık.

Gülay Ogelman, H. ve Kahveci, D. (2024). Okul öncesi dönem çocuklarının psikolojik dayanıklılıklarının duygu düzenleme becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24*(1), 14–29. https://doi.org/10.53629/sakaefd.1409551

Gülhan, A. (2025). BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de çocuğun üstün yararı ilkesinin kapsamı ve işlevleri. *Uluslararası Akademik Birikim Dergisi, 8*(2), 218–277. https://doi.org/10.5281/zenodo.15071067

Humphreys, K. L., King, L. S., Guyon-Harris, K. L., Sheridan, M. A., McLaughlin, K. A., Radulescu, A., Nelson, C. A., Fox, N. A. ve Zeanah, C. H. (2022). Foster care leads to sustained cognitive gains following severe early deprivation. *Proceedings of the National Academy of Sciences, 119*(38), Makale e2119318119. https://doi.org/10.1073/pnas.2119318119

Karakaş, B. ve Çevik, Ö. C. (2016). Çocuk refahı: Çocuk hakları perspektifinden bir değerlendirme. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18*(3), 887–906.

Karataş, Z. (2017). Bağlanma kuramı açısından kurum bakımının çocuklar üzerindeki etkileri. *Journal of International Social Research, 10*(54), 867–875. https://doi.org/10.17719/jisr.20175434654

Karataş, Z. (2020). Evlat edinme sürecinde biyolojik annenin hak arama mücadelesi: Vaka sunumu. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 31*(3), 1394–1414. https://doi.org/10.33417/tsh.673940

Kaya, N. ve Taştan, N. (2020). Özgüven üzerine bir derleme. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10*(2), 297–312. https://izlik.org/JA75FA87EM

Kaymakcı, Y. S. (2025). Koruyucu aile hizmet modelinde klinik sosyal hizmet uygulamalarının yeri ve önemi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (Aile Yılı Özel Sayısı), 755–787. https://doi.org/10.14520/adyusbd.1752785

Kırman, A. ve Doğan, Ö. (2017). Anne-baba çocuk ilişkileri: Bir meta-sentez çalışması. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal, 4*(1), 28–49. https://izlik.org/JA74HZ64BY

Kiremitci, S., Boz, A. N. ve Karakuş, Ö. (2025). Bağlanma kuramı perspektifinden çocuk refahı ve sosyal hizmet. *BANÜ Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi, 7*(3), 1009–1022. https://doi.org/10.46413/boneyusbad.1577639

Koruyucu Aile Yönetmeliği. (2012, 14 Aralık). *Resmî Gazete* (Sayı: 28497).

Küçükkaraca, N. ve Atalar, U. (2020). Sosyal ve ekonomik destek hizmetinden faydalanan çocukların okul ile davranışlarının psiko-sosyal incelemeleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 13*(70), 887–900. https://doi.org/10.17719/jisr.2020.4143

Küsmez, B. (2020). Korunma ihtiyacı olan çocuklar için kurumsal ve alternatif hizmet modelleri: Bir değerlendirme. *International Journal of Social and Humanities Sciences (IJSHS), 4*(3), 201–225. https://izlik.org/JA74PF94NN

Meriç, E. (2021). Gelişimin temelleri. İçinde A. Meriç ve E. Meriç (Ed.), *Çocuk gelişimi I-II* (s. 19–37). Eğiten Kitap.

Murtezaoğlu, Ç. ve Çıkrıkçı, Ö. (2022). Ergenlerde mutluluk, öz-yeterlik, akran ilişkileri ve sosyal onay ihtiyacı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24*(3), 483–498. https://doi.org/10.17556/erziefd.1103962

Mutluoğlu, M. E. ve Küçükkaraca, N. (2025). Koruyucu aile hizmetinde çalışan meslek elemanlarının koruyucu ve biyolojik aileye bakış açılarının eko-sistem yaklaşımıyla incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 25*(Aile Özel Sayısı Cilt-2), 415–448. https://doi.org/10.21560/spcd.vi.1598436

Nuriyeva, M. (2012). Sosyal koşullar ve bireylerin sosyalleşmesi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 4*(2), 323–332. https://izlik.org/JA92NL96NN

Okyay, Ö. (2021). Kuramsal bakış açısıyla sosyal gelişim. İçinde H. Gülay Ogelman (Ed.), *Sosyal ve duyusal gelişim* (s. 153–181). Eğiten Kitap.

Öğretir Özçelik, A. D. (2019). *Çocuk gelişimi*. Pegem Akademi.

Önder, A. ve Gülay, H. (2010). Reliability and validity of the Teacher Rating Scale of School Adjustment for 5-6 years of children. *International Online Journal of Educational Sciences, 2*(1), 204–224. https://www.researchgate.net/publication/42766762_Reliability_and_Validity_of_the_Teacher_Rating_Scale_of_School_Adjustment_for_5-6_Years_of_Children

Pekşen Akça, R. (2025). Sosyal gelişim. İçinde A. Çetin (Ed.), *Çocuk gelişimi ve eğitimine giriş* (s. 315–342). Eğiten Kitap.

Polat, O. ve Karayazı, H. (2025). Çocuk refahı bağlamında ebeveynlik tarzları, koruyucu ve risk faktörleri. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi, 10*(16), 58–73. https://doi.org/10.47646/CMD.2025.357

Semerci, M., Tutal, K., Acar, B. ve Yaman, Ö. M. (2020). Çocuk evlerinde çalışan çocuk bakım elemanlarının yaşadıkları sorunlara yönelik niteliksel bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (49), 171–188. https://izlik.org/JA62GL48GF

Sevgili, A. (2025). Türkiye'de çocuk refahı'na kurumsal bakış: Himaye-i Etfal'den hak temelli sosyal hizmete dönüşüm. İçinde Y. Akyıldız (Ed.), *Sosyal hizmet alanında uluslararası akademik araştırma ve çalışmalar* (s. 1–13). Serüven Yayınevi.

Slavin, R. E. (2019). *Eğitim psikolojisi: Kuram ve uygulama* (G. Yüksel, Ed.; N. Özabacı, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık.

Soyer, C. ve Akça, Ü. (2021). Isparta'da koruyucu aile uygulaması ve koruyucu ailelerin özellikleri. *8gen-ART, 1*(1), 70–107. https://doi.org/10.53463/8genart.20210088

Sütçü, S., Batman, H., Eraslan, E. ve Demirel, A. C. (2023). Cumhuriyetin 100. yılında geçmişten günümüze Türkiye'de çocuk koruma sistemi. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi, 8*(16), 183–198. https://izlik.org/JA23JZ27GT

Şen Karadağ, Ö. ve Tuncay, T. (2022). Aile eğitim programı (AEP) ve ebeveynlik becerileri arasındaki ilişkilerin yararlanıcıların gözünden incelenmesi: Kontrol gruplu bir çalışma. *Journal of Social Policy Studies, 22*(54), 11–42. https://doi.org/10.21560/spcd.vi.897645

Şirin, S. (2019). *Yetişin çocuklar*. Doğan Kitap.

Taner Derman, M. ve Başal, H. A. (2013). Okulöncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne-baba tutumları arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2*(1), 115–144. https://izlik.org/JA86XT63JT

Taşkaya, R. ve Özyürek, A. (2023). Kurum bakımında ve ailesiyle yaşayan ergenlerin bağlanma, sorumluluk ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişki. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 34*(3), 659–673. https://doi.org/10.33417/tsh.1266417

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (t.y.). *Sosyal ve ekonomik destek hizmeti*. Erişim tarihi: 12 Temmuz 2026, https://www.aile.gov.tr/chgm/uygulamalar/sosyal-ve-ekonomik-destek-hizmeti/

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2022). Çocuk koruma hizmetleri planlama ve çocuk bakım kuruluşlarının çalışma usul ve esasları hakkında yönetmelik. *Resmî Gazete*. https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/09/20220906-12.htm

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2026a). *Kimler koruyucu aile olabilir?* Erişim tarihi: 12 Temmuz 2026, https://www.aile.gov.tr/koruyucuaile/sss-sayfasi

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2026b). *Sosyal ve ekonomik destek (SED) hizmeti*. Erişim tarihi: 12 Temmuz 2026, https://www.aile.gov.tr/sss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/sed-hizmeti/

Tek, S., Küçükkaya, Ş. ve Uysal, S. (2025). Himaye-i Etfal Cemiyeti'nden 2025 Aile Yılı'na Türkiye'de çocuk haklarının, politikalarının ve hizmetlerinin asırlık serüveni. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 9*(1), 67–78. https://doi.org/10.55109/tushad.1692122

Tekke, D. A. ve Şenol, D. (2026). Ebeveynlik, kökler ve kimlik: Evlat edinmenin psikodinamik boyutu. *NOSYON: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, (17), 170–182. https://izlik.org/JA74HM97RJ

Turgut, Ö. (2021). Risk altındaki çocuklarla yürütülen grup çalışmaları. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi, 4*(2), 54–66. https://doi.org/10.47477/ubed.929621

Türk Dil Kurumu. (t.y.). Öz güven. İçinde *Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim tarihi: 12 Temmuz 2026, https://sozluk.gov.tr/kelime/öz%20güven

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982, 9 Kasım). *Resmî Gazete* (Sayı: 17863).

UNICEF Türkiye. (t.y.). *Acil durumlarda erken çocukluk gelişimine yönelik çevre sağlığı riskleri*. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. https://www.unicef.org/turkiye/media/3486/file/AC%C4%B0L%20DURUMLARDA%20%C3%87OCUKLARA%20Y%C3%96NEL%C4%B0K%20TEMEL%20G%C3%96REVLER.pdf

Uysal, H. ve Akman, B. (2016). Sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5*(2), 419–446. https://izlik.org/JA34GZ89AC

Vatansever Öztürk, M. (2023). Türk hukukunda evlat edinme müessesesinin tarihi gelişimi. *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, (2), 313–355. https://doi.org/10.33432/ybuhukuk.1278493

Yazıcı, E. (2014). Türkiye'de çocuk koruma sistemi ve koruyucu aile bakım yönteminde yeni yaklaşımlar. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4*(2), 247–270. https://izlik.org/JA57SL46KD

Yıldırım, A. (2024). Yerel yönetimlerin çocuklara yönelik hizmetleri: Çocuk ombudsmanı için bir model önerisi. *Türk Kamu Yönetimi Dergisi, 5*(1), 1–12. https://tujpa.com/index.php/journal/article/view/67

Yıldırım, Ş. (2017). 2000'li yıllarda çocuk koruma sistemi içinde bakım hizmetlerinin genel görünümü. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15*(1), 87–110. https://doi.org/10.18026/cbayarsos.297856

Yıldırım, Ş. ve Işıkhan, V. (2018). Çocuk evinde kalan çocukların sosyalleşme sürecindeki ilişkilerinin değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 29*(1), 46–70. https://izlik.org/JA47YM65XR

Yıldırımalp, S. ve Hız, Ö. (2018). Türkiye'de çocuk refahı bağlamında korunmaya muhtaç çocuklara sunulan bir hizmet: Koruyucu aile hizmeti. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2*(1), 95–114. https://izlik.org/JA88CK93WG

Yıldız, A. (2022). Bir araştırma metodolojisi olarak sistematik literatür taramasına genel bakış. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22*(Özel Sayı 2), 367–386. https://doi.org/10.18037/ausbd.1227366

Yılmaz, C. ve Çiftçi, E. E. (2024). Öğrencilerin gözünden sosyalleşme alanları: Aidiyet hissi ve psikolojik iyi oluşun anahtarı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 24*(1), 79–104. https://doi.org/10.18037/ausbd.1321510